

กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ : ศึกษากฎที่ทัณฑสถานวัยหนุ่ม

วชิราภรณ์ อนุกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์**

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการบังคับโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการแก้ไขฟื้นฟู ปรับปรุงพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ต้องขังให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นโดยการใช้มาตรการบำบัดต่างๆ ทั้งในด้านของการศึกษาอบรม การฝึกอาชีพ และการเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในเวลาว่าง โดยเหตุที่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นผู้ต้องขังที่อายุน้อยระหว่าง 18-25 ปี อยู่ในช่วงวัยของการศึกษาเล่าเรียน การใช้มาตรการบำบัดแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่มจึงต้องให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเป็นพิเศษพร้อมกับการฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความรู้และทักษะในการทำงาน พร้อมทั้งการใช้มาตรการบำบัดอันเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยในการพัฒนาตนเอง

หากแต่กระบวนการบังคับโทษของประเทศไทยต้องประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นคุกส่งผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วนสมบูรณ์ ประกอบกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มิได้มีการบัญญัติถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกในขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน อันได้แก่ การแรกจับตัวผู้ต้องขัง การจำแนกประเภทผู้ต้องขัง การแยกขัง การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง รวมถึงมาตรการบำบัดต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องนำมาใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เช่น การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การทำกิจกรรมบำบัด เป็นต้น และที่สำคัญยังมิได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มแต่ละบุคคล

สหราชอาณาจักรได้มีการบัญญัติกระบวนการบังคับโทษในขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 (Prison Act 1952) และข้อบังคับราชทัณฑ์ ค.ศ. 1964 (Prison Rules 1964) ให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยมีการจัดตั้งทัณฑสถานวัยหนุ่ม (Young Offender Institution) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดูแลเอาใจใส่และดำเนินมาตรการบำบัดที่มีความแตกต่างจากผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ เน้นการให้การศึกษาอบรม การฝึกอาชีพ และการทำกิจกรรมบำบัดในเวลาว่าง อีกทั้งยังมีการจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคลสำหรับผู้ต้องขังที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดโทษและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังวัยหนุ่มแต่ละบุคคล

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ในส่วนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ขั้นแรกจับตัวผู้ต้องขังจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขัง รวมถึงมาตรการบำบัดต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีบทบัญญัติให้ต้องจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคลเพื่อกำหนดว่าผู้ต้องขังมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร ต้องเข้าสู่มาตรการบำบัดแบบใด และใช้ระยะเวลาเท่าใด โดยเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกดังกล่าวได้

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ให้มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงกระบวนการบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มอย่างครบถ้วนตั้งแต่ในขั้นแรกจับตัวผู้ต้องขังจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งรวมถึงมาตรการบำบัดต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องดำเนินการกับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เพื่อให้การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มสามารถแก้ไขฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ต้องขังให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น พร้อมกับเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถทางด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่กลับไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก

1. บทนำ

ในปัจจุบันผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และต้องโทษเป็นครั้งแรก กฎหมายกำหนดให้ต้องแบ่งแยกออกจากผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ จากสถิติพบว่า มีผู้ต้องขังในวัยรุ่นและวัยหนุ่มเป็นจำนวนมากซึ่งในทางปฏิบัติแล้วมีผู้ต้องขังวัยหนุ่มบางส่วนประมาณ 8,000 คน ถูกส่งตัวไปคุมขังยังทัณฑสถานวัยหนุ่ม ส่วนผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่เหลืออีกประมาณ 38,000 คน จะถูกกระจายไปคุมขังไว้ในสถานที่อื่นนอกจากทัณฑสถานวัยหนุ่ม หากแต่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรื่องจำหรือทัณฑสถานควรกำหนดเป็นมาตรการพิเศษแตกต่างจากผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ และมีความเข้มข้นมากกว่า เพื่อให้การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มสามารถยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับคนปกติ โดยมาตรการที่ใช้ในการบำบัดแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่มแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันออกไป จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงประวัติภูมิหลังของผู้ต้องขัง ลักษณะพฤติกรรม ทัศนคติ ระดับการศึกษา และความสนใจของผู้ต้องขัง รวมถึงสาเหตุของการกระทำความผิดและลักษณะของการกระทำความผิด เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาวางแผนบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นรายบุคคล ซึ่งจะระบุถึงมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการบำบัดฟื้นฟูและระยะเวลาในการดำเนินมาตรการดังกล่าว

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มควรกำหนดเป็นมาตรการในการควบคุมดูแลให้ชัดเจน โดยการบัญญัติกระบวนการบังคับโทษจำคุกและขั้นตอนต่างๆ ไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ตั้งแต่กระบวนการแรกจับตัวผู้ต้องขัง การจำแนกประเภทผู้ต้องขัง การแยกขัง การจำแนกลักษณะ

ผู้ต้องขัง มาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู จนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขัง โดยมาตรการในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มควรให้ความสำคัญกับการให้การศึกษามากเป็นพิเศษ การฝึกอาชีพ การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในห้องสมุด การเล่นกีฬา การฝึกระเบียบวินัย การเล่นดนตรี การอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มิได้มีบทบัญญัติกำหนดถึงกระบวนการบังคับโทษและมาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังดังที่ได้กล่าวมาอย่างชัดเจนและครบถ้วน จึงทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ต้องขังวัยหนุ่มมิได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมทั้งในแง่ของกระบวนการบังคับโทษและมาตรการบำบัดฟื้นฟู ส่งผลให้การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มไม่อาจทำให้ผู้ต้องขังสามารถกลับตนเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถและทักษะทั้งในการเรียนและการประกอบอาชีพสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากการกระทำความผิดซ้ำอีก

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่ม

การบังคับโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับคนปกติด้วยการพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ โดยมาตรการและระยะเวลาในการลงโทษจะต้องพิจารณาถึงลักษณะส่วนตัวของนักโทษและความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมตามหลักการปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน ซึ่งหมายถึงการที่ศาลหรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างไม่มีปัญหา

“ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม” หมายถึง ผู้ต้องขังชายที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี โดยผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่จะได้รับการคัดเลือกเข้าคุมขังในทัณฑสถานวัยหนุ่มนั้นจะต้องเป็นผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่กระทำความผิดครั้งแรก คดีเด็ดขาดแล้ว และไม่ใช่อุบัติเหตุเสพติด ทัณฑสถานวัยหนุ่มจะมุ่งเน้นเรื่องการให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้ใช้พลังกายอย่างเต็มที่ และการอบรมทางศีลธรรมต่างๆ เพื่อเป็นการฝึกจิตใจ

การบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วยการใช้มาตรการทางการศึกษาคควรมีในทุกระดับตามช่วงอายุของผู้ต้องขัง กล่าวคือ การศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาของนักโทษจะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบของประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และจะต้องมีการส่งเสริมการศึกษาต่อของนักโทษที่ยังสามารถศึกษาต่อได้ โดยเฉพาะนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษที่ไม่รู้หนังสือจะต้องมีการศึกษาภาคบังคับรองรับโดยค่าใช้จ่ายของหน่วยงานราชทัณฑ์นั่นเอง หากแต่การจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มในประเทศไทยยังคงขาดแคลนทั้งทางด้านอาคารสถานที่ บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินการ จึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนได้ถึงแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้รัฐเป็นผู้สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้ต้องขังก็ตาม

ในส่วนของการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เป็นมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ต้องขังสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยการนำความรู้ที่ได้รับในขณะที่ต้องโทษจำคุกไปใช้ประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ ซึ่งควรจัดให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ต้องขัง และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายนอก

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นวัยที่มีพลังกายส่วนเกินและต้องการเรียนรู้อีกมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเล่นกีฬาหลาย ๆ ประเภท เท่าที่สภาพแวดล้อมของทัณฑสถานจะเอื้ออำนวย ควรเน้นการฝึกวิชาชีพมวยไทยและมวยสากล ซึ่งนอกจากจะเป็นการออกกำลังกายแล้วยังสามารถยึดเป็นอาชีพสุจริตให้กับตนเองด้วย อีกทั้งยังควรได้รับการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในเวลาว่างจากการศึกษาและการฝึกอาชีพซึ่งทางทัณฑสถานได้จัดเตรียมไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าทำการค้นคว้าในห้องสมุด การศึกษาทางไกล และการเล่นดนตรี ซึ่งถือเป็นมาตรการบำบัดอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความสามารถของผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้เป็นอย่างดี

3. การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มในต่างประเทศ

3.1 สหราชอาณาจักร

การบังคับโทษจำคุกในประเทศอังกฤษจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์ และเป็นกรอบแนวทางต่าง ๆ ในการปฏิบัติ โดยจะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ค.ศ. 1952 (Prison Act 1952) และข้อบังคับราชทัณฑ์ ค.ศ. 1964 (Prison Rules 1964) การดำเนินกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดจะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับอายุของผู้กระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดวัยหนุ่ม (Young adult offenders) คือ ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18-20 ปี ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยอำนาจศาลอาญาในการพิพากษาลงโทษ ค.ศ. 2000 (Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000) กำหนดให้คำพิพากษาที่ให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีอายุ 18-20 ปี ในเวลาที่มีคำพิพากษาลงโทษจะถูกควบคุมตัวไว้ในทัณฑสถานวัยหนุ่ม (Young Offender Institution) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคมภายนอก โดยการจัดมาตรการต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ทั้งมาตรการทางการศึกษา และการฝึกอาชีพ

ทัณฑสถานวัยหนุ่มต้องจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังทั้งการจัดการศึกษาเป็นห้องเรียนและการศึกษาส่วนบุคคลภายในเวลาการทำงานของแต่ละสัปดาห์ ในกรณีที่ผู้ต้องขังมีอายุอยู่ในเกณฑ์ของการศึกษาภาคบังคับจะต้องจัดให้ผู้ต้องขังดังกล่าวมีโอกาสในการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อย 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนผู้ต้องขังที่มีอายุ 17 ปี ขึ้นไป ทัณฑสถานวัยหนุ่มต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการของตนเองในช่วงระยะเวลาการทำงานตามปกติ ตลอดจนจะต้องจัดให้มีห้องสมุด และผู้ต้องขังต้องได้รับโอกาสให้เข้าใช้ห้องสมุด และยืมคืนหนังสือได้

ในส่วนของการฝึกอาชีพ ทัศนสถานวัยหนุ่มต้องจัดการฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขังซึ่งต้องเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคล ความสนใจ และความถนัดของผู้ต้องขัง รวมทั้งเพิ่มพูนความสามารถเพื่อให้ผู้ต้องขังมีโอกาสที่จะได้ทำงานที่เหมาะสมภายหลังการปลดปล่อยแล้ว

นอกจากนี้ ทัศนสถานวัยหนุ่มต้องจัดให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมพลศึกษาโดยผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ต้องได้รับโอกาสให้ออกกำลังกายได้ตามปกติในแต่ละสัปดาห์อย่างน้อย 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และในกรณีที่ผู้ต้องขังมีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาล ทัศนสถานจะต้องจัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องขังดังกล่าวด้วย

การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะมีการกำหนดแผนบังคับโทษ (A Sentence plan) ซึ่งใช้ในระบบการรายงานผู้กระทำความผิด (the Offender Assessment System (OASys)) จัดทำขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มทุกคน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังในระหว่างการควบคุม และยังเป็น การช่วยวางแผนอนาคตของผู้ต้องขังภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวแล้ว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขัง ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. การวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำความผิด
2. ความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดในอนาคต
3. บทสรุปวิเคราะห์
4. แนวทางในการลงโทษ

ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนบังคับโทษ (Sentence Plan) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดว่าผู้ต้องขังจะต้องทำสิ่งใดบ้างในระหว่างที่ถูกลงโทษต่อไป

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผู้ต้องขังวัยหนุ่มตามกฎหมายเยอรมันยอมหมายความว่าผู้ต้องขังที่มีอายุ 18-20 ปี การบังคับโทษผู้ต้องขังวัยหนุ่มจำเป็นต้องนำกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976 มาใช้ในการบังคับโทษด้วย โดยจำเป็นต้องมีเรือนจำพิเศษสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยเฉพาะต่างหากจากเรือนจำอื่น การแยกแดนหรือส่วนหนึ่งของเรือนจำยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะดำเนินมาตรการบำบัดผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นพิเศษมากกว่าผู้ต้องขังประเภทอื่น

การจัดการศึกษาและการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่ผู้ต้องขังต้องเป็นไปตามหลักว่าด้วยความต้องการและความรับผิดชอบของผู้ต้องขัง โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังและผู้ต้องขังอาจเพิกถอนความยินยอมดังกล่าวได้หากมีเหตุอันสมควร สำหรับผู้ต้องขังที่มีความสามารถที่ยังไม่จบชั้นมัธยม ต้องจัดให้มีการศึกษาในวิชาที่จะนำไปสู่การจบการศึกษาชั้นดังกล่าวหรือการศึกษาในวิชาของโรงเรียนพิเศษ (Sonderschule) ที่เทียบได้กับการศึกษาดังกล่าว และในการฝึกอาชีพจะต้องมีการเรียนการสอนวิชาชีพ การศึกษาที่กฎหมายกำหนด จึงแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน 1 คือ การศึกษาสายสามัญ และโรงเรียนฝึกอาชีพหรืออาชีวศึกษา

ในการนี้จะต้องมีการจัดสถานที่เรียนให้มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อรองรับการเข้าถึงข้อมูล ห้องสมุด และเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญมาคอยดูแล นอกจากนี้ ผู้ต้องขังที่มีความเหมาะสมอาจมีโอกาสดำเนินการเรียนในสถาบันการศึกษาที่อยู่ภายนอกเรือนจำใน ระดับที่สูงขึ้นได้

การฝึกอาชีพ เรือนจำจะต้องจัดให้มีสถานที่ฝึกอาชีพที่มีความเหมาะสม มีลักษณะที่ คล้ายคลึงกับสถานที่ที่อยู่ภายนอกเรือนจำให้มากที่สุด มีความปลอดภัยในการทำงาน และอาจ อนุญาตให้ผู้ต้องขังฝึกอาชีพในสถานที่ของผู้ประกอบการเอกชนก็ได้

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ต้องขังต้องได้รับโอกาสทำกิจกรรมในเวลาว่าง การ แสวงหาความรู้ ตลอดถึงการกีฬา การศึกษาทางไกล การศึกษาและกิจกรรมเสริมศึกษา การ สมาคมเป็นกลุ่มในเวลาว่าง การสนทนากลุ่ม รวมถึงการร่วมในกิจกรรมกีฬาและการใช้ ห้องสมุด โดยผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และมีอิสระในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วม ในกิจกรรมใด ซึ่งทางเรือนจำจะเป็นผู้กำหนดและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้

การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะมีการจัดทำแผนบังคับโทษซึ่งถูกกำหนดจาก ผลของการสำรวจเพื่อบำบัดและมีการระบุเกี่ยวกับมาตรการบำบัดไว้ด้วย เช่น การเข้าร่วมใน กิจกรรมของการศึกษาต่อเนื่อง มาตรการของการฝึกอาชีพ และมาตรการที่จำเป็นสำหรับการ เตรียมการปล่อยตัว เป็นต้น โดยแผนบังคับโทษจะต้องจัดทำให้สอดคล้องกับพัฒนาการของ ผู้ต้องขังและผลการสำรวจบุคลิกภาพส่วนบุคคล และจะต้องกำหนดระยะเวลาที่คาดหวังเอาไว้ ด้วย ส่วนผู้ต้องขังต้องให้ความร่วมมือในการออกแบบแผนบังคับโทษซึ่งได้รับการกระตุ้นและการ สนับสนุนจากตัวผู้ต้องขัง โดยบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่สิทธิในการมีส่วนร่วมแต่เป็นเหมือน ข้อบังคับที่ควรต้องกระทำว่าผู้ต้องขังจะต้องให้ความร่วมมือในการนำเสนอความคิดเห็นในการ ดูแลผู้ต้องขังด้วย และต้องให้ความร่วมมือในการเพิ่มข้อบังคับในการดูแลด้วย

4. วิเคราะห์การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มในประเทศไทย

การจัดการศึกษาอบรมให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มในประเทศไทยประสบกับปัญหาหลาย ประการ กล่าวคือ การจัดการศึกษาอบรมให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มถือเป็นความสมัครใจของผู้ต้องขังเอง จึงทำให้มีผู้ต้องขังทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจเข้าเรียน โดยผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่สมัครใจเข้าเรียน นั้นไม่ใช่ทุกคนจะได้รับโอกาสให้เข้าเรียน เนื่องจากทางราชทัณฑ์ประสบกับปัญหาการขาดแคลน สถานที่ที่จะจัดเป็นห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียน รวมถึงบุคลากรในการสอน ส่งผลให้ผู้ต้องขังบางคนไม่ได้รับโอกาสให้เข้าศึกษาในชั้นเรียนตามที่ตนเองมีความประสงค์ นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนในบางครั้งอาจให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หรือผู้ต้องขังทำหน้าที่ เป็นครูหรือครูผู้ช่วยทำการสอนผู้ต้องขังอื่น แม้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังจะมีวุฒิการศึกษา สามารถทำการสอนหนังสือได้ แต่มิได้มีภาวะเป็นครูอาจารย์โดยวิชาชีพ จึงอาจไม่มีความรู้ความ เชี่ยวชาญเพียงพอในสาขาวิชาที่ได้ทำการสอน ทำให้ผู้ต้องขังไม่ได้รับการพัฒนาโดยการศึกษา

อบรมอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ รัฐบาลยังคงให้การสนับสนุนและช่วยเหลือค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเพียงแคในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ส่วนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปผู้ต้องขังต้องออกค่าใช้จ่ายเอง

การฝึกอาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำยังคงประสบกับปัญหาการขาดแคลนสถานที่เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสาธิต ทดลองใช้ และการฝึกปฏิบัติจริงของผู้ต้องขัง จึงทำให้ผู้ต้องขังที่ทำการฝึกอาชีพอาจไม่ได้รับทักษะในสาขาอาชีพต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนและเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังจากพ้นโทษ นอกจากนี้ การฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังจะกระทำภายในเรือนจำเป็นหลัก ยกเว้นเมื่อทางกรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้ผู้ต้องขังสามารถออกไปทำการฝึกอาชีพภายนอกเรือนจำได้ซึ่งมิได้ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งนัก โดยจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ต้องขังที่จะออกไปทำการฝึกอาชีพภายนอกได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงนโยบายของฝ่ายบริหารเท่านั้นมิได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องขังในส่วนนี้ไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด

ในส่วนของการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมผ่อนคลายให้ผู้ต้องขังได้เลือกเข้าร่วมตามที่ตนเองมีความประสงค์ โดยเรือนจำควรจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและเปิดโอกาสผู้ต้องขังได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองมีความสนใจได้อย่างเต็มที่ เช่น มวยไทย ฟุตบอล ปิงปอง ตะกร้อ เป็นต้น นอกจากนี้ การเล่นดนตรีก็มีความสำคัญเพราะดนตรีจะช่วยกล่อมเกลาคิดใจให้สุขุมเยือกเย็นขึ้น เรือนจำจึงควรจัดเตรียมสถานที่ เครื่องดนตรี และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีมาคอยให้คำแนะนำและควบคุมดูแล แต่ในทางปฏิบัติผู้ต้องขังก็ไม่ได้มีโอกาสให้เล่นเครื่องดนตรีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะการจำกัดของอาคารสถานที่ เครื่องดนตรี และงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าว รวมถึงการจัดให้มีห้องสมุดที่มีความเหมาะสมต่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีแบบแผนจึงควรมีการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการบังคับโทษผู้ต้องขังแต่ละบุคคลไว้ซึ่งเรียกว่า แผนบังคับโทษจำคุก (Sentence Plan) เนื่องจากผู้ต้องขังแต่ละรายมีข้อบกพร่อง ความรู้ ความสนใจ และความจำเป็นในการได้รับมาตรการบำบัดที่แตกต่างกัน

การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มในประเทศไทย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของไทยไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ราชทัณฑ์มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดถึงกระบวนการบังคับโทษตั้งแต่ในชั้นแรกรับตัวจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขัง รวมทั้งมาตรการในการบำบัดผู้ต้องขังที่แน่นอนชัดเจนคงมีเพียงแนวทางปฏิบัติภายในเท่านั้น ประกอบกับกรมราชทัณฑ์ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการบังคับโทษผู้ต้องขังให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนและทุกคน รวมถึงการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จึงไม่สามารถผลักดันให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการบังคับโทษได้ ส่งผลให้สิทธิของผู้ต้องขังไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้น ย่อมทำให้การดำเนินการบังคับโทษผู้ต้องขังไม่อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ฟื้นฟูให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมและทัศนคติเป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ รวมทั้งไม่อาจเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ต้องขังสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

5. บทสรุปและเสนอแนะ

การบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังในประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาการไม่มีทบทวนคดีแห่งกฎหมายที่เป็นการให้การรับรอง คຸ່ມครองถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม รวมถึงการกำหนดกระบวนการบังคับโทษ หลักเกณฑ์ และมาตรการในการดำเนินการบังคับโทษผู้ต้องขังวัยหนุ่มก็ไม่มี ความชัดเจนโดยไม่มีทบทวนคดีไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของไทย ทั้งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎหมายบัญญัติถึงสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม รวมทั้งขั้นตอนกระบวนการของการบังคับโทษตั้งแต่ในชั้นแรกรับตัวผู้ต้องขังจนถึงการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ แต่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 กลับมีการระบุถึงสิทธิ ขั้นตอน และกระบวนการในการบังคับโทษอย่างไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม โดยไม่มีทบทวนคดีที่กำหนดถึงการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจัดทำแผนบังคับโทษจำคุก รายบุคคล การจัดการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดในเวลาว่าง การมีสิทธิเลือกมาตรการบำบัด ที่ตนเองมีความต้องการ การให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้ไปศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาที่อยู่ภายนอกเรือนจำ หรือการฝึกอาชีพกับผู้ประกอบการเอกชนภายนอกเรือนจำ ส่งผลให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม อาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เหมาะสม และไม่เท่าเทียมกัน หรือยิ่งไปกว่านั้นอาจไม่ได้รับการปฏิบัติเลยก็เป็นไปได้ ทั้งที่การบังคับโทษทางอาญาแก่บุคคลถือเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือน ต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล บุคคลทุกคนจึงควรได้รับการรับรองและคຸ່ມครอง อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยการบัญญัติเป็นกฎหมายใน ระดับพระราชบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของทางราชทัณฑ์ รวมถึงสิทธิ หน้าที่ของผู้ต้องขัง ตลอดจนกระบวนการบังคับโทษในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ในชั้นแรกรับตัวผู้ต้องขังจนถึงการปล่อย ตัวผู้ต้องขังและมาตรการบำบัดแก้ไขอย่างชัดเจนและครอบคลุม มิใช่ให้เป็นอำนาจของฝ่าย บริหารที่จะออกกฎเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติภายใน ซึ่งมีได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาในฐานะ ที่เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติมาใช้บังคับกับผู้ต้องขังหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งขัดต่อหลักการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ให้ มีความชัดเจนแน่นอน ทันทสมัย และครอบคลุม ซึ่งมีผลเป็นการรับรองและคຸ່ມครองถึงสิทธิของ ผู้ต้องขังทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน รวมทั้งเป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของราชทัณฑ์ ที่มีต่อการบำบัดแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ตลอดจนการกำหนดขั้นตอนกระบวนการบังคับโทษและ มาตรการบำบัดต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน เพื่อให้การบังคับโทษผู้ต้องขังสามารถดำเนินไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 โดยการบัญญัติกฎหมายเป็นหมวดผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยเฉพาะ ซึ่งต้องกำหนดกระบวนการบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มตั้งแต่ในชั้นแรกจับตัวผู้ต้องขัง การจำแนกประเภทผู้ต้องขังวัยหนุ่มออกจากผู้ต้องขังอื่น การย้ายและการคุมขังผู้ต้องขังวัยหนุ่มไว้ในทัณฑสถานวัยหนุ่มโดยเฉพาะ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นรายบุคคล และการจัดทำแผนบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มแต่ละราย

2. ในส่วนของการกำหนดมาตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยการให้การศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ ควรมีการบัญญัติรับรองถึงสิทธิของผู้ต้องขังวัยหนุ่มดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของทางราชทัณฑ์ที่จะต้องจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคน โดยไม่ถือเป็นความสมัครใจและไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มก่อน พร้อมกับกำหนดกรอบระยะเวลาขั้นต่ำที่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษาศึกษาและการฝึกอาชีพ

3. สำหรับการเล่นกีฬาและการใช้เวลาว่างของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ควรมีการบัญญัติรับรองถึงสิทธิของผู้ต้องขังวัยหนุ่มดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของทางราชทัณฑ์ที่จะต้องจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น และถือเป็นสิทธิของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดก็ตามที่ตนมีความสนใจ พร้อมกับกำหนดกรอบระยะเวลาขั้นต่ำที่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคนพึงได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ธานี วรรณทร์. (2555). *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

วิญญูชน.

ประเทือง ธนิยผล. (2548). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ และสุดสวาท รักษาสัตย์. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชาการปฏิบัติต่อ*

ผู้กระทำความผิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บทความ

ปกป้อง ศรีสนิท. (2550, มิถุนายน). “การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน.”
บทบัญญัติ, 63(2), น. 33-53.

วิทยานิพนธ์

อภิชาติ ดำรงสันติสุข. (2556). *แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาต่างประเทศ

BOOK

Klaus Laubenthal. (2008). *Strafvollzug*. (5 neubearbeitete Auflage). Heidelberg:
Springer-Verlag.

ELECTRONIC SOURCE

Young Offender Institution. Retrieved February 4, 2014, from <http://www.justice.gov.uk>.